

Акварельний живопис

Технологія виконання

Навчальний посібник з дисципліни «Живопис»
для групи молодших спеціалістів за напрямком 0202
«Мистецтво» зі спеціальності 5.02.02.11 «Перукарське
мистецтво і декоративна косметика»

Упорядник:
викладач спецдисциплін
Хоренко Т. О.

Чернігів 2018 рік

Зміст

Анотація 3 1. Історія акварельної техніки 4

2. Засоби для живопису 8 1.1. Художні акварельні фарби 8 1.2. Пензлі 10 1.3. Папір 15

3. Методи роботи акварельними фарбами 17

3.1 Метод «а-ля-прима» 17 3.2 Метод «лесування» 18 3.3 Метод «по мокрому» 24 3.4 Метод «відмивання» 27 3.5 Метод «живопис заливками» 30 3.6 Метод «по сухому» 31

4. Питання для самоконтролю. 33 5. Список рекомендованої

літератури. 34 6. Словник термінів 35 Додатки. 37

2

Анотація

*«Чим більше ви опановуєте техніку,
Тим менше доводиться про неї піклуватися.»
Пабло Пикассо.*

Щоб збагнути характер народу, слід пізнати його історію, матеріальні та духовні скарби, які постали внаслідок творчої діяльності. Мистецтво відображає не окремі сторони дійсності, а життя в цілому, не окремі сторони людської особистості, а людину як цілісність. У мистецтва багато призначень: дати людині знання, навчити правильно оцінювати те, що відтворено в художньому творі, а через це – правильно оцінити саме життя. Мистецтво активізує творчі сили людини, виховує його ідейно, сприяє формуванню активної життєвої позиції, дає відпочинок, виховує морально, розвиває розум і почуття людини, в тому числі і естетичні, здатність до співпереживання

Звісно, в художній творчості, як і в інших видах діяльності, дуже необхідний талант, але багато залежить і від зацікавленості і працьовитості людини. Мета нашого посібника-зацікавити і надихнути читача, ознайомити з різними техніками акварельного живопису.

Даний навчальний посібник з дисципліни «Живопис» по темі «Акварельний живопис» в групах молодших спеціалістів за напрямком 0202 «Мистецтво» зі спеціальності 5.02.02.11 «Перукарське мистецтво та декоративна косметика» написаний у відповідності з навчальною програмою по цьому курсу.

Змістом програми передбачено забезпечення підготовки учнів до самостійного виконання завдання на тему «Виконання етюдів в акварельних техніках». Посібник являє собою основи курсу навчання живопису. В ньому міститься теоретичний і практичний матеріал, який дозволить самостійно розвивати свої художні здібності. Ми виходили з того, що читач не навчався до цього живопису і не має базових знань в цій галузі, тому даний посібник може бути цінним як для професіоналів так і для початківців. Теоретична частина викладена в доступній формі, а велика кількість ілюстрацій полегшує засвоєння. Теоретичний матеріал тісно пов'язаний з практикою, тому учень одразу може побачити як застосовується певна техніка. В посібнику розглядаються всі засоби для акварельного живопису, приводяться опис інструментів, коментарі, поради по підборі, з урахуванням недоліків та переваг.

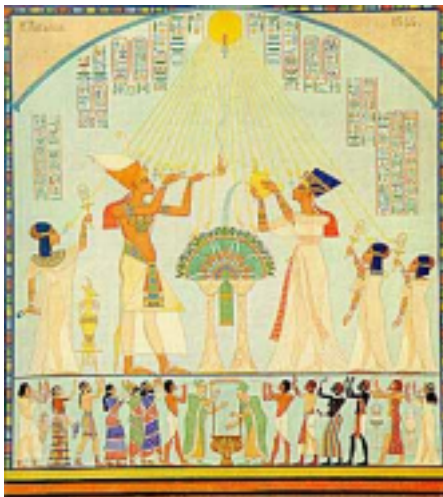
Всі етапи створення живописних робіт розбираються, що дозволяє поділитися професійним досвідом з читачем.

Створення живописного твору має виконуватися в певній послідовності відповідно до правил передачі простору. Будь-яка неточність обов'язково вплине на зовнішній вигляд твору, змінить первісний задум.

1. Історія акварельної техніки

Акварель (фр. *Aquarelle* — водяна; итал. *acquarello*) — це фарби на рослинному клею, що розводяться водою. Звідси пішла і назва живописної техніки.

Живопис непрозорою аквареллю з додаванням білил був відомий ще в Давньому Єгипті, античному світі, в середні віки в Європі і Азії. Акварельна техніка активно розвивалася в Китаї після винайдення паперу у II ст. н.е. До нас дійшли твори на папірусах та рисовому папері.

У Європі акварельний живопис увійшов до вжитку значно пізніше. В середні віки в Західній Європі і на Русі акварель використовувалася для прикрашання церковних книг, а потім і в мініатюрах при розписі друкованих книг.

Чиста акварель без використання білил отримала широке розповсюдження в XV столітті. Її основні якості-прозорість фарб, крізь які просвічують тон і фактура основи(паперу, шовку, слонової кістки), чистота кольору.

Одними з перших художників Ренесансу, хто оцінив якості акварелі стали А.Дюрер, чий «Заєць» став хрестоматійною роботою, А. ван Дейк, К. Лоррен і Дж. Кастільйоне.

Проте ці приклади залишалися одиничними аж до межі XVIII століття, так що навіть у 1829 році Пайо де Монтажер в «Повному трактаті про живопис» згадує про акварель як про мистецтво, що не заслуговує серйозної уваги. У той же час техніка з використанням ослаблених контурів і розтушовування пензлем широко застосовувалася учасниками наукових і військових експедицій для замальовки археологічних і геологічних

4

об'єктів, рослин, тварин, при розмальовці архітектурних і топографічних планів.

З середини XVIII століття акварель широко використовується в пейзажному живописі, так як швидкість роботи дозволяє фіксувати безпосередні спостереження, а її легкість і повітряність полегшує передачу атмосферних явищ.

У. Тернер «Темна ріка», 1832 З'являються перші професійні художники-акварелісти, чий неяскраві пейзажі були виконані на зволоженому папері, який заливався загальним тоном. В результаті на межі XVIII-XIX століття акварель перетворилася на чи не найважливіший вид англійського живопису – в 1804 році було засновано Товариство аквареліста. В кінці XIX століття в Італії виникла манера щільного акварельного живопису на сухому папері. В цій манері працювали К. Брюллов, А.Іванов, П. Соколов. Аквареллю захоплювалися І. Репін, В. Суриков, М. Врубель. В кінці XIX-початку XX століття художники часто поєднували акварель з білилами, гуашшю, темперою, пастеллю, бронзою та іншими матеріалами.

В 1880 році було створено «Товариство руських акварелістів», першим головою якого став Альберт Бенуа (1852-1936). Воно вело активну виставкову діяльність, сформувавши за період 1896-1918 р. р. тридцять вісім виставок. У 1918 році Товариство припинило свою діяльність. Радянська школа акварелі сприйняла і продовжила традиції майстерності художників попередніх поколінь. Серед російських майстрів XX століття М. Тирса (1887-1942), С. Герасимов (1885-1964), Г. Верейський (1886-1962), В. Конашевич (1888-1963 та ін. В кінці XX століття намітилось зростання інтересу до акварелі, яка зіграла дуже важливу роль в розвитку багатьох напрямків сучасного живопису.

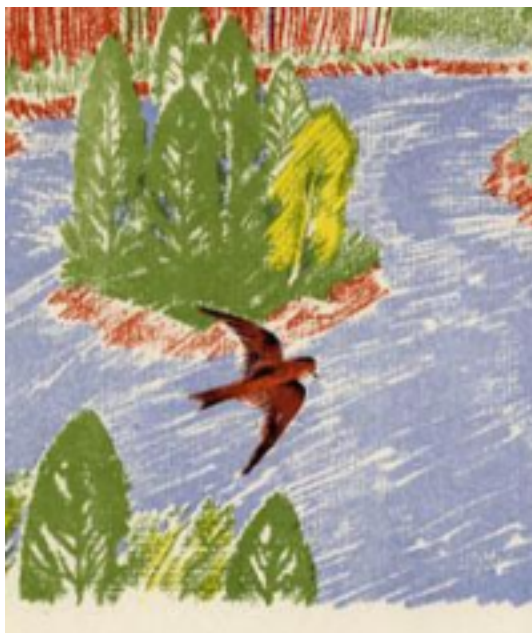
К. Брюллов

Італійський полудень К. Брюллов Портрет А.Демидової

А.

П. Соколов Портрет П. Віардо П. Соколов Портрет Н.Сологуб

М.Тирса, ілюстрація до «Лісові хатинки» В. Конашевич, ілюстрація до В. Біанки «Пожежа» С. Маршака

А. Фонвізін «Син», 1940

2. ЗАСОБИ ДЛЯ ЖИВОПИСУ

2.1 Художні акварельні фарби

Акварельні фарби відносяться до групи клеєних фарб. Назва «акварель» походить від латинського слова «аква» - вода, так як вода являється розчинником для цього виду фарб.

Рослинні прозорі клеї – гуміарабік та декстрин, зв'язують акварельні фарби. Вони легко розчинні у воді. Цукор і гліцерин додаються для додання фарбі еластичності. Гліцерин утримує вологу, не дає фарбам пересихати й ставати крихкими. В акварельних фарбах вводяться і поверхнево-активні речовини – бичача жовч, оскільки жовч дозволяє легко розносити фарбу по паперу, оскільки жовч не дозволяє фарбі зкачуватися в краплини. Для того, щоб не дозволити зруйнувати фарби пліснявою в них вводиться антисептик – фенол.

Фарби, що вживаються в акварельному живописі, ті ж, що і в інших видах живопису. Для акварелі характерний лише застосування таких фарб, які мають велику прозорість, тому сильно криючі фарби в наборах акварельних фарб цілком законно відсутні.

Художня акварель випускається у вигляді туб або кювет. У кожного виду існує конкретний тип використання. Так, фарбами в кюветах зазвичай виконуються невеликі роботи, наприклад, на пленері під час виконання начерків. Фарби у тубах відмінно підходять для створення картин великого формату, вони практично не забруднюються один об одного, так як видавлюються на палітру в міру необхідності. В Санкт-Петербурзі завод художніх фарб випускає акварель двох видів: фарби «Санкт-Петербург» в кюветах з пластмаси, що складаються з 24 та 16 кольорів та фарби «Нева» в тубах. Акварельні фарби високої якості, що випускаються московською фабрикою, відомі під назвою «Москва».

При користуванні фарбами в тюбиках треба урахувати, що після того, як необхідна кількість фарб викладена на палітру, тюбики не можна залишати відкритими, оскільки інакше фарби затвердіють і користуватися ними буде незручне: їх доведеться перед роботою натирати на палітру. Однак якщо фарби в тубах якийсь час не використовуються, може відбутися відділення пігменту від сполучного речовини.

Фарби в кюветах і плитках після роботи необхідно обережно обтерти чистою м'якою ганчіркою, щоб видалити зверху домішки інших фарб, які неминуче утворюються при складанні сумішей. Акварельні фарби потрібно берегти в прохолодному місці

2.2 Пензлі

Сучасний ринок товарів для художників і дизайнерів пропонує безліч

пензлів різного виду. Вибір пензля певного типу, форми та розміру залежить від способу вирішення конкретних завдань. Наприклад, художники, що працюють в маслі або акрилі, найчастіше користуються пензлями зі свинячої щетини або різними синтетичними типами. Причиною тому служить густота фарби: чим густіше фарба, тим твердіше повинно бути волосся.

Зручно мати кілька штук різних пензлів. По виду волоса пензлі розділяють на:

- щетинні,
- борсукові,
- ведмежі,
- колонкові,
- білячі,
- вушні (коров'ячі);

за призначенням – на художні, шкільні, відвідні (шліппери) та флейци.

Великий плоский пензлик потрібен щоб покривати папір водою, одночасно змиваючи пил. Плоскі пензлі потрібні досить м'які - білка або коза. Плоскі пензлі, в порівнянні з круглими, дають можливість одержувати більш визначену плоску форму мазка. Тому вони зручні, наприклад, для зображення архітектурних деталей і предметів, що потребують точних обрисів..

Великий круглий пензель - основний інструмент живопису аквареллю, з білки або колонка.

Колонкові пензлі виготовляються з обробленого волосся хвоста колонка. За формою бувають круглі й пласкі, з подовженою або вкороченою волоссяною частиною. Ці пензлі відрізняються виключною пружністю при задовільній м'якості. Вони

застосовуються у всіх видах живопису і абсолютно незамінні в роботі з гуашшю та аквареллю тоді, коли від пензля вимагається більша пружність.

Круглий колонковий пензель № 3:

Круглий колонковий пензель № 6:

Білячі пензлі виготовляються з обробленого волосся з хвоста білки. За формою випускаються тільки круглі. Білячі пензлі відрізняються великою м'якістю та еластичністю, застосовуються в акварельному живописі, в живописі на фарфорі і т.д.

Пензель з жирафа більш жорсткий і довгий, ним зручно додавати фарбу в непросохлі місця на папері.. Порівняно жорсткі соболині пензлі використовувати не варто.

Пензлі обираються по жорсткості, еластичності, формі, а також за якістю волосся. Наприклад, м'які пензлі змочують й згинають кінчик волоссяного пучка, а пучок повинен прийняти знову правильну форму й не стирчати. При виборі круглих пензлів № 1, №2, №3 для промальовки дрібних деталей – пензлі також змочують і на долоні пробують намалювати знаки вісімки. Якщо кінчик еластичний і пензлик виготовлений правильно – волосся не стирчить, зібране й чітко повторює контур руху. Зверніть увагу, що по мірі висихання, пензлик не змінює форму, гнучкість та еластичність. При відриві від долоні приймає початкову форму, а не залишається з зігнутим кінчиком.

Тримавши пензель як звичайну ручку можна з легкістю контролювати рухи: товщину лінії, її напрямок.

Рівні лінії плоским пензлем

Пензель плоский, положення в руці те ж. Штрих виходить рівний, з постійною товщиною. Це дає змогу підкреслювати деталі рівним штрихом якщо повернути пензель ребром.

Вільний пензель

Пензель тримаємо як ніж, далі від основи. В процесі роботи розвертаємо його за годинниковою стрілкою і назад. Це дозволяє отримати «живі» лінії. Чим далі від основи тримати пензель, тим більш різні будуть лінії.

Удар пензлем

Пензель тримаємо за кінчик, розхитуємо легкими рухами вгору-вниз так, щоб залишити відбитки на папері.

Растяжка кольору

Кольори змішуються і перетікають один в одного.

Малюємо дерев'яним кінчиком пензля

Цей спосіб підходить тільки для мокрих поверхонь. Виглядає приблизно

так:

2.3 Папір

По-перше, папір повинен бути білим. Якщо потрібно використати різноманітну кольорову гаму, то з білим папером працювати буде простіше. На тонованому папері кольори можуть змінитися непередбачуваним чином.

По-друге, папір повинен бути проклеєним. Це означає, що вода буде всмоктуватися порівняно повільно. Крім того, швидке і сильне всмоктування води призводить до зайвого висвітлення покладеної на папір фарби. Акварельний папір, що продається в пачках по кілька аркушів формату А3, страждає зазвичай і жовтизною, і поганим проклеюванням. По-третє, папір повинен бути досить товстим. Малювання аквареллю на писальному папері має право на життя, так само як і живопис на тонованому папері або сильно пористому картоні. Проте використання тонкого або тонованого паперу можна віднести до живописних прийомів, а не до матеріалів, з огляду на специфіку його поведінки.

Фактура паперу не має великого значення. Краще віддати перевагу гладкому ватману спеціального акварельного паперу. Найбільш часто використовується формат А4, а креслярський папір підходить для таких робіт більше, ніж акварельний з великим малюнком фактури.

Якість паперу визначають першими мазками: вони не повинні розтікаться, швидко висихати, висохла фарба має змиватися без пошкодження поверхні паперу.

Вибрати папір можна і в такий спосіб: край аркуша піддівають нігтем і трохи відводять, а потім відпускають. Якщо при цьому є різкий звук, тоді папір добре проклеєний, щільний.

15

Буває що і на акварельному папері фарба звертається, не лягає щільним шаром. Такі аркуші слід промити теплою водою, щоб зняти залишки жиру або сильну проклею, і фарба буде лягати рівномірно.

Папір має здатність коробитись від вологи. Щоб уникнути цього папір треба наклеїти на планшет або натягнути на стиратор.

СТИРАТОРОМ називають дві щільно підігнані рамки, що входять одна в одну. На меншу раму накладають аркуш паперу, трохи довший за неї. Зовнішньою рамою зажимають папір та закріплюють.

На планшети папір наклеюють. Для цього береться аркуш довше за планшет на 5-6 см, накладається зверху, відгинаються краї. Потім папір змочується водою, краї змазуються клеєм, після чого рівномірно натягуючи папір, приклеюються до планшета. При цьому слід уникати зморшок і слідкувати, щоб папір не тріснув. Коли папір висохне, то сам сильно натягнеться на планшеті і не буде коробитись під пензлем.

Є і інший спосіб натягування на планшет. Достатньо змочити аркуш зі зворотнього боку і притиснути до зволоженого скла, розгладити долонею так, щоб не було повітряних пухирців. Аркуш прилипне до скла і не буде коробитись під час роботи фарбами, довше зберігатиме вологість. Замість скла можна використати пластмасу(оргскло, поліетилен і т. д.).

Олівець можна використовувати будь-якого кольору (наприклад, синій або блакитний, якщо краєвид задуманий в синіх тонах - такий кольоровий буде менш помітний). Занадто твердий олівець може зіпсувати поверхню паперу. Ні в якому разі не можна витирати невірні проведені лінії, це тільки зробить їх більш помітними. Взагалі, олівцеві лінії можуть додати виразності пейзажу, як, наприклад, у випадку з цієї аквареллю.

Пил від олівця надалі змивається водою за допомогою великого плоского пензля. Якщо передбачається живопис по сухому папері, то етап промивання паперу водою все одно необхідний, тому що він допомагає видалити пил і надлишки клею з верхнього шару паперу.

3. Методи роботи акварельними фарбами

16

Всі можливі прийоми і методи роботи акварельними фарбами можна розділити на три основні групи:

- метод а-ля-прима (по сухому або вологому паперу);
- багат шаровий метод роботи лесировками;
- метод відмивки

3.1 Метод а-ля-прима

Метод а-ля-прима - це одношаровий живопис, тобто кольорові відношення беруться одразу в повну силу з урахуванням висвітлювання тонів і більше не переписуються. При цьому помилки можна змити водою і прописати заново. Цей метод потребує певних навичок і вміння бачити ціле, тобто вести роботу одразу по всьому аркуші. При цьому мазки можна класти поруч, вони можуть перетікати один в одного, створюючи ефект плавного переходу кольору в інший. Пористість паперу підвищить соковитість заливок. Працювати слід швидко, не давати підсохнути попередньому мазку.

3.2 Метод «лесування»

17

Метод лесувань заснований на використуванні прозорості фарби, її властивості змінювати колір при нанесенні одного прозорого шару фарби на інший прозорий шар. Щоб нижній шар не розмивався, перед подальшим перекриттям йому дають добре просохнути. Помітимо, що зміни кольору можуть полягати в розвитку одного колірного тону — від слабо насиченого

до більш насиченого, а також в утворенні складних складових тонів; наприклад, перекриваючи жовтий прозорим синім, отримаємо колір із зеленим відтінком, червоний жовтим — з оранжевим відтінком і т. д. (див. завдання по виконанню орнаментів).

На відміну від механічного змішування, зміна кольору шляхом накладення одного прозорого шару на інший заснована на законі оптичного складання кольорів.

Помітимо попутно, що отримання складних кольорів методом лесування має свої межі. Не можна, наприклад, отримати насиченим, яскравим по силі зелений, оранжевий або фіолетовий. Тому, працюючи методом лесування, немає потреби шукати обхідні шляхи для отримання кольорів, які є в палітрі або які можна отримати шляхом простого змішення фарб.

Отже, при методі лесувань глибина і насиченість колірному тону, його загальна сила досягаються шляхом послідовного перекриття прозорого шару, що просох, кожного разу прозорим же шаром фарби.

В початковій стадії наносяться світлі тони, по них, знов прозорим шаром фарби, наступні по силі і т. д. до завершення.

Барвистий шар при всій його багат шаровості повинен залишатися достатньо тонким і прозорим, щоб пропускати через себе відображене світло. Кожний новий шар фарби наноситься по шару, що просох.

Техніка лесувань найбільш підходить в тривалих по виконанню роботах: з нерухомої натури, наприклад в натюрморті, а також в роботі за уявленнями, при створенні закінчених композицій, книжкових ілюстрацій, доречна і в прикладній графіці при розв'язанні орнаментальних задач.

Етапи роботи методом «лесування»

ВАМ ЗНАДОБЛЯТЬСЯ :

- Аркуш натягнутого акварельного паперу щільністю 190-300 г/см² -

олівець В або 2В

- три круглі пензлі: №10, 6 и 3

- палітра для змішування фарб

- фарби акварельні: кобальт синій, зелено-сіра,
темна синьо-сіра, охра світла, кадмій оранжевий,
кадмій червоний, трав'яна зелена

1. Намітьте композицію м'яким олівцем основні деталі.

2. Змочіть папір там, де буде небо. Починаючи зверху аркуша нанесіть шар фарби кобальт синій пензлем №10. Працювати слід швидко, щоб закінчити промальовувати небо до того, як папір висохне. Пензлем № 6 прибрати залишки фарби знизу. Дати роботі висохнути.

На палітрі колір виглядає темніше, ніж на папері. Коли фарба висихає, вона стає ще світліше.

1. Зелено-сірою фарбою і пензлем № 6 промалювати основні площини, (башня, стіни, каміння на передньому плані). Залишити трохи білого в стіні – це цеглини. Дати фарбі висохнути.

2. Кобальтом синім зобразити море. Під робочу руку слід підкласти чистий аркуш, щоб не розмазати малюнок. Дати фарбі висохнути.

5.Змішати охру світлу з синьо-сірою фарбою ,щоб приглушити колір. Промалювати ділянки між стінами. Яскравим сірим промалювати падаючі тіні. Дати фарбі висохнути

6. Бузково –сірим промалювати каміння і стіну сделайте более темными камни и стену . Можна залишити світлі місця, які схожі на цеглини і нерівності на поверхні.

7. Пензлем № 3 і тією ж фарбою промалювати вікна і кілька цеглин. Білі смуги на камінні справа - це піна, котра візуально розбиває головну темну фігуру.

8. Оцініть роботу. Можливо слід зробити тон яскравішим. Синім кобальтом і пензлем №10 нанесіть кілька мазків на площину неба і моря . Світлі проміжки на небі надають роботі глибини.

9. Суміш кадмію червоного та оранжевого надасть роботі тепла. Промалювати дахи пензлем № 3. Дати фарбі висохнути .

10. Пензлем № 3 зобразити дерева сумішшю трав'яної зеленої та синьо-сірої. Широка смуга зеленого кольору на каміннях - це водорості .

3.3 Метод «по мокрому»

Робота «по мокрому» означає нанесення фарби на папір , який зволожений водою чи рідкою фарбою. Отриманий ефект неможливо імітувати іншими художніми методами.

Ця

техніка має свої правила :

Не використовувати тонкий папір, який може розмокнути. Фарба з такого паперу стікає і виходять насичені смуги.

Перед роботою аркуш необхідно змочити водою і дати йому «підв'янути». Щоб уповільнити висихання плям фарби в спеку, в ємкість з водою додають кілька плям гліцерину. При роботі по мокрому папері фарби потребують меншої кількості води, ніж при роботі в інших техніках.

Можливе і комбінування технік. Наприклад, коли в пейзажі необхідно передати м'якість і плавність фрагментів (вода, хмари), їх доречно прописати по мокрому, а інші деталі по сухому.

В техніці «по-мокрому» можна досягти непомітних переходів одного кольору в інший, від насиченого до світлого на великих площинах. Щоб шари фарби не зливалися, лінії поєднання кольорових плям необхідно висушити сухим пензлем. При накладанні одного шару фарби на інший для отримання нових відтінків необхідно враховувати вплив кольору нижнього шару. Краї мазків можна пом'якшити вологим чистим пензлем. Мазки слід накладати строго по формі предмета.

24

Етапи роботи методом «по-мокрому»

ВАМ ЗНАДОБЛЯТЬСЯ :

- Аркуш натягнутого акварельного паперу плотністю 190-300 г/см² - пензель: №20
- палітра для змішування фарб
- Натуральна губка або широкий пензель

- Фарби зелено-жовта і краплак

Спочатку необхідно натягнути аркуш паперу на планшет , так як при роботі в даній техніці навіть щільний папір деформується під впливом води. Слід пам'ятати , що після висихання роботи її колорит стане світліше.

1. Папір змочується губкою або чистим пензлем з водою. В залежності від швидкості висихання паперу ці дії можна повторити кілька разів.

2. Набрати на пензель № 20 жовто-зеленої фарби і легкими рухами залишити на папері кілька мазків. Мазки одразу розтікуться і зіллються.

25

3. Якщо планшет під нахилом, то фарба стече до кордонів зволоженої ділянки і утворить темну смугу. Її можна промокнути серветкою чи сухим пензлем.

4. Поки фарба не підсохла наносимо кілька мазків краплака. Утворюються цікаві «пухнасті» плями.

Таким чином можна створити тонкі переходи кольорів. Цим прийомом користуються при зображенні неба, води, відображення на воді, відблиску світла на предметах та при роботі над етюдами пейзажів та натюрмортів.

3.4 Метод «відмивання»

26

Призначений для поверхонь з нерівною світлотою. Частіше використовується архітекторами та дизайнерами для зображення будівель, окремих елементів інтер'єра. Це традиційний спосіб нанесення фарби на велику поверхню аркуша, багатоетапний метод роботи, і кожен новий етап проводиться при повному висиханні попереднього шару фарби.

Основна вимога - фарба має бути дуже рідка, щоб стікала по поверхні

паперу. Це дозволить отримати рівний тон.

Перший етап роботи методом «відмивання» полягає в написанні етюда сильно розведеними водою фарбами, що передають основні кольори. Другий етап полягає в промальовці всіх деталей. Прописування посилює колір напівтонів і в повну силу передає колір тіні. Кожен новий шар фарби наносять на сухий попередній шар. Освітлені опуклі форми предметів при цьому залишають незамальованими до третьої промальовки, після чого вони трохи підсвічуються в співвідношенні з відтінками бліків в натурі (вони завжди кольорові). При накладанні одного шару фарби на інший необхідно враховувати вплив нижніх шарів на колір нової промальовки. Краї мазків краще пом'якшити вологим пензлем.

При рівномірному відмиванні тон не змінюється. Таке відмивання використовується коли необхідно підготувати фон або заповнити велику площину.

Завжди слід вести відмивання з одного і того ж краю аркуша, кожен раз набирати фарбу перед тим, як нанести смугу. Спочатку колір може виглядати нерівним, але при висиханні він вирівнюється.

Градуйована відмивка

27

Таку відмивку починають з найтемнішого тону і поступово роблять світліше. Цей прийом підходить для зображення чистого неба. Краще працювати по сухому папері, так краще контролювати зтікання фарби і можна проводити смуги більш акуратно, рівномірно, на всю ширину. При цьому кількість води при нанесенні смуг зростає, а фарба не додається-таким чином тон слабшає, переходить від темного до світлого.

Неоднорідна відмивка

Для неї беруться кілька різних відтінків. Такий спосіб використовується при зображенні поверхні моря чи заходу сонця.

Працювати слід по вологому, що дозволить фарбам змішуватися самостійно, але , замість рівних і однакових мазків, краще наносити нерівні різнокольорові смуги . Можна чергувати кольори або додавати нові з кожним мазком. При висиханні фарби будуть зливатися, створюючи кольорові переходи.

Живопис губкою

Губка використовується тоді,коли необхідно заповнити кольором великий простір,створюючи при цьому ефект зернистості (наприклад при зображенні фактури стіни).

28

Спочатку намочіть папір.При використанні губки фарба не стікатиме так сильно,як при використанні пензля.Далі слід діяти так само, як і при рівномірному відмиванні.

Змочуйте губку фарбою кожен раз при нанесенні нової смуги, поки не вкриєте весь аркуш.Проміжки між смугами зникнуть і при висиханні колір стане рівний.

Спеціальні ефекти

Використання спеціальних ефектів дозволить зобразити фактуру піску, каменів, дерева, листя, хмар тощо.

Використання солі.

Щоб створити довільну фактуру, наприклад зоряне небо, нанесіть потрібний колір і посипте сіллю вологу поверхню. Сіль абсорбує вологу фарбу і після висихання створює незвичний візерунок.

Розбризкування

Змочіть пензель фарбою і легко постукайте по ньому пальцем. Отримаєте велику кількість дрібних цяток, які сприймаються як зображення піску чи камінців.

Ліфтінг

Щоб виправити помилку чи висвітлити певну ділянку, частину фарби можна вимити.

Ліфтінг легко виконати поки фарба ще волога, для цього до потрібної ділянки роботи притискають губку чи пензель, змочений у воді.

Фарба «вбирається» в губку і на роботі з'являється біла пляма.

3.5 Метод «живопис заливками»

Заливкою можна назвати пляму фарби довільної форми і розміру на сухому папері, в якій вся робота має бути виконана до того як ця пляма висохне.

Заливка може бути як однорідною, так і різною за тоном і кольором. Можна зробити заливку одразу фарбою, а можна попередньо змочити пляму водою, а потім вводити в неї колір.

Для роботи заливками аркуш краще розташувати горизонтально. Якщо аркуш розташований вертикально, фарба в заливках буде стікати вниз, що не завжди є бажаним.

Один край заливки краще прокладати

вздовж края форми предмета,інший – зводити на нівець чистим пензлем.Залишок фарби чи води можна прибрати чистим віджати́м пензлем. Вологі заливки не мають торкатися одна одної.

Заливки з'єднуються або по краю предмета(коли одна вже висохла),або край однієї заливки накладається на край іншої,сухої.

При роботі заливками води у фарбах більше, тому кольори при висиханні світлішають більше, ніж при роботі мазком. Тому краще вводити в заливки більше чистих кольорів.

Заливка дозволяє з одного боку досягти декоративно-живописних ефектів,що є властивими акварельному живопису, а з іншого боку- не втратити кордони предметів.

3.6 Метод «по сухому»

Метод «по-сухому» - це спосіб нанесення фарби на рельєфну поверхню (папір, полотно) пензлем, який приблизно на 95% є сухим (віджати воду). Цей метод часто використовуються художниками-портретистами, так як дає можливість більш детально промальовувати картину.

Серед різноманітних видів образотворчого мистецтва живопис «по-сухому» займає особливе місце. Його часто використовують в ескізній роботі та в роботі з натури. Схожу техніку живопису використовували ще в IV столітті китайські художники, які зображали чорно-білі пейзажі. Основними матеріалами в цих роботах були туш, папір та вода.

Особливо популярною ця техніка була в кінці XX століття. Портрети політичних діячів Радянського Союзу друкувалися великими тиражами і мали максимально передавати настрій та енергетику народу. Такі роботи відрізняються особливою чіткістю ліній та

штриха, передають психологічну характеристику, відображають настрій та є дуже емоційними.

Також цю техніку використовували для малювання портретів з натури на Арбаті, Андріївському узвозі та на узбережжі в пляжний сезон.

Акварель „по сухому" (класичний спосіб) полягає в тому, щоб просушувати кожен шар фарби перед нанесенням наступного шару. Таким чином створюються чіткі контури та форми.

Вологі мазки наносяться на сухий папір або на вже підсохший шар фарби. Ця техніка ідеально підходить для промальовки деталей.

Живопис проводиться окремими ділянками, «від шматка». Розміри ділянок можуть бути різними.

Змочіть кінчик пензля фарбою і легко торкніться ним паперової серветки, щоб позбавитись зайвої вологи. Нанесіть фарбу на сухий папір або на сухий шар фарби. Якщо використовувати сухий пензель поверх вологого шару або

поверх пастелі – можна досягти дуже плавних переходів з розмитими та м'якими контурами.

Цей спосіб вимагає обережності, фарби накладають невеликими мазками одним шаром і виправлень робити неможна, інакше отримаємо брудну роботу.

Живопис сухим пензлем може бути багат шаровим і поєднувати в собі різні живописні матеріали та ефекти.

Така робота не потребує спеціального закріплення, так як частина зв'язуючих речовин проходить безпосередньо в основу паперу.

4. Питання для самоконтролю.

1. Дати визначення поняття «живопис». Які основні виразальні засоби живопису?
2. Назвіть основні техніки акварельного живопису.

3. Назвіть основні етапи роботи в техніці «заливка».
4. Техніки живопису «алла прима» та «лесування». Основні відмінності між техніками.
5. Особливості використання техніки «відмивання».
6. Основні правила роботи в техніці «по-мокрому».
7. Чи можна поєднувати різні засоби зображення для досягнення творчої мети?
8. Чи можливо створити живописний твір використовуючи один колір?
9. Особливості техніки «сухий пензель». В яких роботах доречно використати цю техніку?
10. Які інструменти та матеріали вам необхідні для створення творчої роботи? Обґрунтуйте відповідь.

5. Список рекомендованої літератури

1. Беда Г. В. «Основи образотворчої грамоти».- М., 1981.
2. Волков Н.Н. «Цвет в живописи.»- Москва, 1965.
3. Кірцер Ю. М. «Малюнок і живопис».- М., 1992.
4. Крошо

Е. «Як малювати.Акварель.»:Посібник для початківців.-
Москва,2003.

5. Кузнєцова Л. «Бесіди про образотворче мистецтво і
архітектуру». -К., 1989.

6. Повний посібник з малювання / під ред. С. Скляра.-
Харков,2009.

7. Ревякин П.П «Техника акварельной живописи».-
Москва,1959.

8. Рисунок. Живопис. Композиція: Хрестоматія: Учбовий
посібник для студентів.-М.: Просвіта,1989.-С.78-133. 9.

Смирнов Г.Б. «Живопись: Учебное пособие для студентов
худож.-граф. фак-та.» – Москва, 1975.

6. Словник термінів

- **АКВАРЕЛЬ** (франц. Aquarelle; від лат. Aqua - вода). "Водні фарби", матеріал, призначений для акварельного живопису.Властивість акварельних фарб- тонкий шар пигменту і великий процент клеючих речовин. Аквареллю також є техніка живопису акварельними фарбами.

- **АЛЛА ПРИМА**(лат.-з першого разу)-художній прийом в живописі, при якому картина пишеться без підмальовки, кольорові відношення беруться одразу в повну силу і більше не переписуються.
- **ВІДМИВАННЯ**- традиційний спосіб нанесення фарби на велику поверхню аркуша, багатоетапний метод роботи , і кожен новий етап проводиться при повному висиханні попереднього шару фарби.
- **ЖИВОПИС** - один з основних видів образотворчого мистецтва, художнє зображення предметного світу на площині кольоровими матеріалами.
- **ЗАЛИВКА**- пляма фарби довільної форми і розміру на сухому папері, в якій вся робота має бути виконана до того як ця пляма висохне.
- **КАРТИНА**- твір станкового живопису, що має самостійне значення. На відміну від етюда картина може відобразити дійсність більш глибоко, є більш продумана і закінчена в деталях і загальній формі.
- **ЛЕСУВАННЯ**- метод багат шарового живопису, заснований на здатності фарби змінювати відтінок при нанесенні одного прозорого шару фарби на інший прозорий шар.
- **ЛІФТІНГ**- метод виправлення помилок, висвітлення певних ділянок шляхом вимивання частини фарби.
- **МАЗОК**- слід пензля з фарбою, що залишився на основі(папір, картон, полотно). Це однорідна за тоном та кольором пляма розміром не більше ніж дві величини волосної частини пензля.
- **МЕТОД «ПО-МОКРОМУ»** - це нанесення фарби на папір , який зволожений водою чи рідкою фарбою.

- **НАТУРА** – об'єкти дійсності, що обрані для зображення які художник вивчає безпосередньо в процесі виконання роботи.

- ПАЛІТРА - площа на якій художник змішує фарби (папір, тарілка, пластикова дошка); характер кольорових поєднань типових для даного твору чи художньої школи.
- СТИРАТОР- це дві щільно підігнані рамки, що входять одна в одну. На меншу раму накладають аркуш паперу, трохи довший за неї. Зовнішньою рамою зажимають папір та закріплюють.
- ТЕХНИКА — сукупність навичок, способів та прийомів, якими виконується художній твір.
- ЕТЮД — робота, що виконана з натури. Інколи є учбовою вправою на вдосконалення навичок, часто має самостійне значення.

Додатки

**(репродукції творів
пейзажного живопису)**

Техніка «алла прима»

Техніка «заливка»

